СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. 154. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 6-го липня 1938. No. 154. Jersey City, N. J., Wednesday, July 6, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ГІДНО ВШАНУВАЛИ ДЕНЬ ЧЕТВЕРТОГО ЛИПНЯ

ВАШИНҐТОН. — Ціла Америка гідно відсвяткувала свято Четвертого Липня, якого до дня 162 роки тому конґрес у Філядельфії постановив відлучитись від Англії та проголосив незалежність. З цеї нагоди по ріжних містах виголошено святочні промови, в яких бесідники підкресляли потребу свободи для розвою американського життя. Навязуючи до теперішніх обставин, деякі бесідники говорили, що нинішні тяжкі часи гартують американський нарід у демократичних засадах; інші говорили, що нині американська свободолюбність є в поважній небезпеці.

УКРАЇНЦІ ВИГРАЛИ ПЕРШУ НАГОРОДУ.

КЛІВЛЕНД. — Українська ґрупа виграла першу нагороду на „фестивалю краси і вогню" на клівлендськім стадіоні за найкращі строї. Враз з нагородою припала їм також сума $100. Другу нагороду і $50 здобула шотляндська ґрупа, а третю і $35 польська ґрупа. Суддями були начальні редактори місцевих американських ґазет.

НЕЩАСЛИВІ ВИПАДКИ.

НЮ ЙОРК. — В часі двох днів свят, в неділю і понеділок, мешканці міст масово удались на провінцію, на лоно природи, або над береги моря. Рух на шляхах через те дуже ожививсь, а вслід за тим було багато нещасливих випадків. За ті два дні згинули в Америці 455 осіб, а кільканацять соток були ранені.

ТРАҐІЧНІ ПЕРЕҐОНИ.

ГОГОКУС (Ню Джерзі). — В часі автомобільних перегонів один автомобіль вискочив з перегонового шляху і наїхав на глядачів. Внаслідок того одного хлопця вбито на місці, а одинацять осіб були тяжко ранені.

ҐАРНЕР НЕ БУДЕ КАНДИДУВАТИ ТРЕТІЙ РАЗ.

ВАШИНҐТОН. — Заступник президента, Ґарнер, заявив, що він не буде кандидувати третій раз на свій теперішній уряд. Політичні круги пояснюють цю постанову тим, що в той спосіб Ґарнер хотів дати до зрозуміння самому президентові Рузвелтові, що він не повинен ламати давно усталеного звичаю і не повинен кандидувати на свій уряд третій раз.

БЮРА ПРАЦІ ПРИ РОБОТІ.

ВАШИНҐТОН. — Бюра праці, створені на основі закону Ваґнера, що мають за завдання реґулювати відносини між працедавцями і робітниками, тепер оголосили свій звіт про те, що вони за два роки зробили. Впродовж свого дволітнього існування вони розглядали 11,180 суперечок між працедавцями і робітниками, в яких то супіречках було замішаних поверх два міліони робітників. З тих суперечок більше ніж половину вдалося їм полагодити мирним шляхом, рятуючи в той спосіб тисячі годин праці, які булиб змарновані на страйки. В багатьох випадках вдалося їм прискорити кінець страйків та довести між обома сторонами до порозуміння.

ОСТЕРІҐАЄ РОБІТНИКІВ ПЕРЕД ЧЕРВОНИМИ.

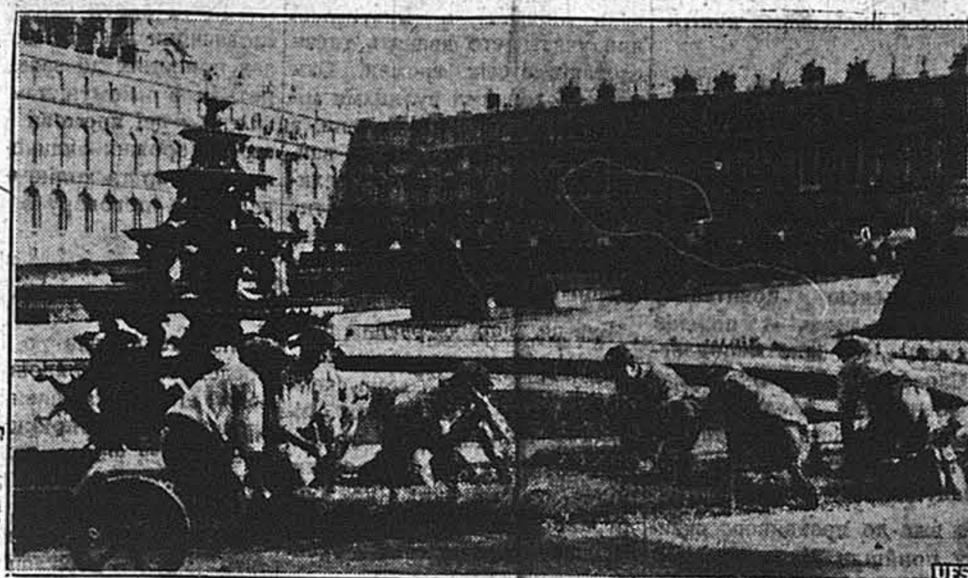
НЮ ЙОРК. — Прокуратор „Кінґс Кавнті", Вилйем Ґіґен, виголосив промову, в якій остеріґав робітників, щоб вони не давались обдурювати всяким червоним аґітаторам, які обіцюють під комуністичним режімом рай на землі. Вони готовлять страшний деспотизм для робітників, говорив Ґіґен. Він також твердив, що найбільшими ворогами робітничого орґанізайного руху є ті червоні аґітатори, які зводять робітничий рух на манівці, стараються використати його для своїх цілей, а коли це їм не вдасться, розбивають робітничі орґанізації.

ГОТЕЛІ ЗАРОБИЛИ НА ЗНЕСЕННІ ПРОГИБІЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Стейтовий департамент продажу алькогольних напитків подав до відома, що власники всіх готелів висказують свое задоволення з приводу знесення прогибіції і позволення леґально торгувати напитками. Не тільки готелі заробили на тім, рятуючись часто тим від банкротства, але й суспільність, бо тепер менше пиянства, головно серед молоді, менше нелеґального торгу, від якого ніхто не платив податків, а більше праці для чесних людей.

РУХ У МЕБЛЕВІМ ПРОМИСЛІ.

ШІКАҐО. — Фабрики меблів подали до відома, що в наступнім місяці вони задумують продати за $30,000,000 меблів, які вони мають на складах. Випорожнивши склади, вони візьмуться до виробу нових меблів. Цього року меблевий промисл обнизився на 25%. Промисловці думають, що наступного року продукція піднесеться.

ЧИ ВІДПОВІДНЕ МІСЦЕ ДЛЯ ВИТАННЯ КОРОЛЯ?

Робітники приготовляють цвіти в городі славної палати французьких королів у Версаю, під Парижем, у Франції. Мають там витати англійського короля підчас його візити в Франції. Та французької королівської родини там уже нема, щоби привитати англійського короля. Цю родину вибито підчас великої французької революції в 18. столітті та менших революцій підчас 19. століття. Цікаво, як у такому місці буде почуватись англійський король.

ФАБРИКА „ВОЄННИХ ІНВАЛІДІВ" У ЛЬВОВІ.

Львівська прокуратура потягнула до відповідальности пятьох урядовців львівського повітового староства: Е. Стшельбіцкого, Я. Спихалу, Т. Доллечка, Ю. Фаброго й С. Дамма за проступок з пар. 286. к. к., довершений тим, що згадані урядовці „фабрикували" масово інвалідів, розуміється, не безінтересовно. Надужиття полягали на реєструванні подань по означеному реченці, на фальшуванні вирішень комісій, на новому покликуванні перед комісію й на нищенні актів, щоб можна було знову старатися за ренту. А зачалося від жінки. Урядовець Доллечек. мав любку, Розу Ґут. Вона стала першою посередницею. Опісля прийшли й інші спільники. Урядовці разом зо спільниками за хабар 200—700 зл. „фабрикували інвалідів. Такий „інвалід" діставав пенсію за кілька залеглих літ. Скарбова палата виплачувала йому по 5,000 зл. залеглости й щомісячну платню. Крім згаданих урядовців стають перед судом 83 посередники й „інваліди".

ПОЇХАВ, ЩОБ ПРОЖИТИ ГРОШІ.

В останніх днях виїхав до Москви відомий литовський письменник Цвірка з дружиною. Він дістав недавно нагороду Союзу Советських Письменників у висоті 2,800 рублів за повість, яку переклали російською мовою. Тому, що влада СССР не дає дозволу на вивіз грошей, Цвірка виїхав до Москви, щоб прожити гроші на місці.

НАЙДОВША ЛІНІЯ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЗАЛІЗНИЦІ НА СВІТІ.

До кінця 1937-го року наладнали німецькі залізниці електричну комунікацію на 2,288 км. ліній з кругло 6,000 км. рейок. Тепер приготовляють електричну комунікацію на просторі 380 км., переважно на лінії Нірнберґ-Гале-Ляйпціґ - Берлін. Як тільки скінчать роботи на цьому просторі, залізнича лінія —Берлін-Мінхен-Рим-Неаполь — полудневий кінець Апенінського півострова, довга 2,800 км., буде найдовшою залізничою лінією світу.

СМЕРТЬ ЧЕСЬКОГО МІНІСТРА В САМОХОДОВІЙ КАТАСТРОФІ.

Чехословацький віцеміністер закордонних справ Боґдан Павлі згинув у самоходовім випадку в Босні. Коло міста Босенсті Нові (90 км. від Загребу) самохід упав до ріки. Крім міцеміністра Павлі згинув у катастрофі його слуґа. Жінка віцеміністра тяжко ранена.

ҐРАНАТА РОЗІРВАЛА ПАСТУХА.

16-літній Василь Духович з Ямниці знайшов підчас випасу худоби під Станиславовом в потоці ґранату. Він ударив ґранатою об камінь. У тумить ґраната вибухнула й розірвала Духовича в кусні. Товариша Духовича, Василя Ленюка, та сама ґраната тяжко поранила. Ленюка відвезли до лічниці в Станиславові.

КРІВАВИЙ БІЙ 100 ПОЛІЦАЇВ З БАНДИТОМ.

Під Радомськом бандит, 33-літній Мечислав Ґаевскі, що має на сумлінні кілька ґрабіжницьких нападів і вбивств, пострілив комісаря поліції з Пйотркова, Нікельса. В погоні за бандитом — у ній взяли участь 100 поліцаїв — поліція застрілила бандита. Комісар Нікельс мав щастя, бо куля прошила йому череп, але не нарушила мізку. Він буде жити.

ВИКОПАЛИ ЗОЛОТІ МОНЕТИ.

Земні робітники при розбірці нерухомостей при вул. Муфтар у Парижі викопали скарб, а це золоті монети з часів Людвика XV-го, вартости коло 2,500,000 франків.

ВЛОМ ДО ЧИТАЛЬНІ „ПРОСВІТИ".

В Поручині, бережанського повіту, якісь злочинці вдерлися вночі до місцевої читальні, виломили двері, розбили шафу з книжками, більшість книжок заґрабили, а решту у вандальський спосіб понищили. Зо стін поздирали всі образи (з винятком ікони Матери Божої) та вишивані рушники. Все забрали з собою. Втрата є понад 300 зл.

УЧИТЕЛІ В АКТИВНІЙ ПОЛІТИЦІ.

Відомо, які наслідки тягне за собою факт, коли вчитель — вселюдного, чи середнього шкільництва — бере активну участь у політиці. Звичайно кінець такого вчителя сумний. „Учительство не повинно активно політикувати", кажуть. Придержуються того дуже точно, але... у відношенні до українців. Бо погляньте пр. на склад Президій Обводів ОЗН-у у львівській окрузі. Там аж кишить від ґімназійни професорів, ґімназійних директорів, шкільних інспекторів і управителів вселюдних шкіл!

43 ОСОБИ ЗАТРОЄНІ МЯСОМ.

У Малій Добрівці на Шлеську затруїлася мясом ціла родина Буярків. 3-літній Юзеф помер у муках, його батька й доньку перевезли до лічниці. Їх стан поважний. У Ридултах в останніх трьох днях занедужало 40 осіб. Лікарські оглядини виявили, що всі затруїлися зіпсутим мясом.

ПСИ СВ. БЕРНАРДА В ГІМАЛЯЯХ.

До Бомбаю наспів транспорт псів св. Бернарда. Вони ідуть до монастира авґустинів, положеного 4,800 м. у Гімаляях. Пси експортує монах. Ці пси будуть вишукувати й рятувати подорожних, що заблудили в горах на кордоні Індії й Китаю.

АЖ ШІСТЬ РАЗІВ НАМАГАЛАСЯ ПОМЕРТИ.

Внаслідок нещасливої любови 22-літня мешканка Чернівець, на Буковині, намагалася в одному тижні аж шість разів позбавитися життя. Та кожного разу її відрятували.

ПОЧТОВА МАРКА ЗА 1,350 ФУНТІВ СТЕРЛІНҐІВ.

Один з найславніших філятелістичних оказів, почтову марку Матріціюс 2 пені, блакитної краски з 1847 р., продали за 1,350 фунтів стерлінґів.

НОВИЙ „ПРЕЗИДЕНТ" УКРАЇНИ

МОСКВА. — Урядова преса розписується широко про Митрофана Сердюка, що має 54 роки і походить з рільних робітників бувшої Катеринославщини. Досі його імя не було відоме. На внесення самого Хрущева ввійшов він до президії К. П. (б)У., а на цім новім становищі зверцув у промові всю увагу на боротьбу з „ворогами народу" і привязаність до Сталіна. Цей Сердюк є намічений на наслідника Петровського, що то від якогось часу „десь пропав". Це значить, що він стане тепер „президентом" У.С.С.Р.

ЩО ПИШУТЬ ПРО "ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ".

ЛЬВІВ. — Старокраєва преса, згадуючи Митрофана Сердюка як наслідника Петровського, зазначує, що новий „президент" досі не відгравав ніякої ролі в житті України і його назвище невідоме. Він ледве вміє читати.

МУСЯТЬ ВИВЧИТИ РОСІЙСЬКУ МОВУ.

КИЇВ. — Перший секретар КП(б)У, Хрущев, заявив на партійному конґресі, що кожний жилець України мусить вповні опанувати російську мову, бо це „мова революційної культури СССР". Казав, що українцям треба читати твори Леніна і Сталіна в російському ориґіналі, а не в перекладі. Ось тому буде введене цього року вже у всіх школах обовязкове навчання російської мови.

ЩЕ ПРО МОГИЛУ В РЕКЛИНЦІ.

ЛЬВІВ. — „Діло" (ч. 133) подає ближчі інформації, як на цвинтарі в Реклинці, повіт Жовква, невисліджені злочинці розкинули один метер високу могилу, висипану в 1922 р. у память поляглих за волю України борців. У тій могилі спочиває вістун Микола Хомин з камінецького повіту. Землю з цеї могили забрали в невідоме місце, а хрест, що стояв на могилі 16 років, викинули за паркан. Люди плакали, як оглядали могилу підчас Зелених Свят. Принесли хрест на те місце, де він стояв давніще. Та польський поліцай, що приглядався здалека до відправи, забрав напис з хреста на якім були слова: „Борцям за волю України". Могилу поправлено, а поліція веде доходження, хто це її поправляв, та шукає тих, що спрофанували гріб. „Діло" зазначує, що те дикунство сталося тої самої ночі, в якій відбулася забава місцевих „стшельцуф" у домі заступника солтиса, Станислава Ржечковского, що живе коло самого цвинтаря.

МОСКВА ЗАНЕПОКОЄНА УКРАЇНОЮ.

ПАРИЖ. — Французькі ґазети подають, що Москва зосередкувала в Україні поважні збройні сили та наслала в Україну масу чекістів. Це тому, що селяни підносять повстання і ставляться ворожо до советської влади, що збільщилися терористичні випадки та що навіть старшинський корпус пересяк „націоналізмом".

ГОТОВИТЬСЯ ДО ВІЙНИ З ЯПОНІЄЮ.

ТОКІЙО. — Сталін жде на те, щоб Японія ще більше встрягла у війну з Китаєм, бо це буде получене з її великим виснаженням. Тоді думає він виповісти Японії війну. Таке подає командарм Г. С, Лушков, що був головою ҐПУ на Далекому Сході, а тепер утік до Японії. Лушков подає, що всі „заговори" на Сталіна є ним самим видумані на те, щоб тим чином позбутися своїх противників, особливо тих, що були його товаришами праці й займали найвищі становища.

ЛІКВІДУЮТЬ ОСТАННІХ.

ЛОНДОН. — Советського лондонського амбасадора Майського арештовано й віддано під суд. Таке подає „Дейлі Експрес". Пише далі, що така сама доля жде правдоподібно й американського советського амбасадора Трояновського. А за ними піде і Літвінов. Це три останні „старі большевики".

БУДУТЬ ГОВОРИТИ ПРО СЕБЕ ТІЛЬКИ ДОБРЕ.

БЕРЛІН. — Німецький уряд заключив з польським урядом угоду щодо того, щоб по школах говорили дітям добре про німців і поляків. Будуть поправлені шкільні підручники в такий спосіб, щоб у німецьких не було нічого злого й образливого про Польщу, а в польських — про Німеччину. Подібне порозуміння наступило вже між Францією і Німеччиною.

МОВА НЕ ВИСТАРЧАЄ; ТРЕБА ІДЕЇ.

ЛОНДОН. — Бувший міністер заграничних справ, Іден, сказав, що американсько-англійське зближення мусить бути реальне. Мова ще не обєднує. Її замало для обєднання. Але обєднати можуть спільні ідеали, такі, як віра в конституційне правління, в індивідуальну свободу, в расову і релігійну терпимість. Ствердив, що, на щастя, в Америці є ще віра в такі ідеали.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРАЦЯ Й ГРОМАДА

На цьогорічній Краєвій Конференції Суспільної Праці, що відбулася минулого тижня в місті Сіетл, у стейті Вашинґтон, виголосив Обрі Вилиємс, заступник директора Адміністрації Поступу Праць ("WPA"), такі замітні слова про відношення суспільности до праці робітника, що довгі частини цієї помови розіслано по всьому краю. Його слова набирають іще більшого значіння тому, що вони походять від визначного федерального урядника й певно були висказані не без згоди його начальників.

Подав він у своїй промові огляд історії заходів федерального уряду для допомоги безробітним. Колись федеральний уряд цією справою не займався. Як в Америці наступило безробіття, як закрито фабрики й робітники ходили без праці, часто холодні й голодні, уряд уважав це за справу поза обрубом його діяльности. Суспільність дивилася на допомогу безробітним у подібний спосіб. Як хто підносив думку потреби допомоги безробітним, то його називали мрійником, непрактичним візіонером, „захляпаним сентименталістом" або ідотом. Як хто важивсь би піддати безробітним думку орґанізуватися й домагатися публичної допомоги, того ославили як непоправного й небезпечного аґітатора, що важить на суспільний лад. Безробітні мали знайти собі приватну поміч або, як не могли, мали згинути. Орґанізуватися для добуття допомоги від громадянства вважалося злочином. Для таких безробітних навіть смерть не вважали завеликою карою. Безробітних боялися як можливих революціонерів.

У наставленні федерального уряду до безробіття зайшла тепер рішуча переміна. Уряд не побоявся виступити з допомогою безробітним. Узяв фонди з публичної скарбниці й дав безробітним допомогу; а як готових грошей не мав, то не вагався й позичити. Цим поступком уряд перекреслив усі давніші міркування й наставлення до безробіття. Передовсім уряд цим виразно признав, що безробіття це не приватна справа безробітного, але суспільна справа, себто справа, що має обходити всю суспільність, увесь край, увесь народ, себто й тих, що не мають праці, і тих, що мають працю, і тих що дають працю. Всі вони разом мають дати допомогу людині, що хоче працювати, а не може праці знайти. Допомога безробітним це не пустий сентимент, не глупа мрійність, а суспільна конечність.

Проти цього нового наставлення федерального уряду виступають іще далі ті, що безробіття особисто не відчувають, а інколи навіть ті, що його відчувають, бо є й люди з такими самогубними тенденціями, що будуть виступати проти свого найкращого інтересу. Ці люди ще далі пробують піддержувати старе наставлення, що на безробіття має зарадити собі самий безробітний приватними силами, без права помочи з боку громади.

Федеральний уряд звертає увагу, що нове ставлення справи має для громади не лише тягарі, але й користи: безробітні виконують ріжні суспільні корисні праці й ціле громадянство не почуває ніякої ворожнечі до безробітних, себто ціла суспільність почувається безпечнішою.

СЛОВАЦЬКІ МАНІФЕСТАЦІЇ

(Надіслане)

Як то було у Варшаві?

Дуже цікаве є слідження словацької боротьби за територіяльну автономію.

Знаєте вже, що з Америки приїхала депутація словаків, що привезла оригінал чехословацького договору, підписаного **перед 20 роками в** Пітсбурґу. Назустріч їй до польського порту в Ґдині виїхала була делеґація словацьких політиків з краю (Словаччини), а, вступивши там пишно гощена польськими політиками.

Вертаючися з Ґдині, американські та краєві словаки знову вступили до Варшави. Та вже тут відразу розпочалися прикрі непорозуміння й інциденти. І так, коли чехословацький посол у Варшаві, Славік, скінчив свою повитальну промову, то хтось із поляків крикнув: **„Нех жие неподлеґла Словация!"** Цей оклик дуже збентежив словаків, які про самостійність іще не думають, бо певно сусідоньки їх задушилиб.

Та вже до правдивого скандалу прийшло підчас привитальних зборів у варшавськім ратуші. Промовці офіційного комітету під проводом президента міста, Старжиньского, хоч на салі були присутні чехословацький віцепремієр Черні та посол Славік, ані не згадали про Чехословаччину та її урядову делеґацію. По промові през. Старжиньского промовив посол Валевскі, референт у міністерстві заграничних справ. Він побажав словакам повної **державної незалежности** їхнього краю. І тоді прикрий настрій дійшов до вершка.

Провідник делеґації американських словаків, д-р Гледко, забрав голос і, дякуючи за привіти заявив з особливим притиском, що коли присутні польські політики справді так люблять (!) словаків і Словаччину, як це виказують у промавах, то хай **поможуть боронити чехословацькку републику перед небезпеками,** які їй загрожують. А дальше підчеркнув, що словацька делеґація з Америки їде до Чехословаччини з місією **згоди і замирення** і хоче доложити всіх заходів, щоб чехи порозумілися з братніми словаками. Американські словаки раді, що вони помогли будувати чехословацьку републику і не бажають її руйнувати.

Пресутні словаки гучно оплескували ту промову, коли тимчасом промови Старжиньского і Валевского проминули без оплесків. Зараз по відповіді д-ра Гледка всі словаки покинули салю.

У Братиславі.

Двацятьлітні роковини пітсбурзького договору відсвяткували словаки в Братиславі при участі **сто двацять тисяч** словаків зі всіх громад. Сам похід головними вулицями міста тревав дві і пів години, а йшов попри театр, де на вантажнім авті поміщено величезну фотоґрафічну відбитку ориґінального примірника пітсбурзького договору з підписом Масарика.

Був це удар, звернений проти чехів за їх словоломність. Та ще більше були вони скомпромітовані, коли музика віддіграла національні гимни. Чеський гимн прийняла народня маса мовчки; а коли віддіграно гимн словацький, понеслися грімкі оплески й оклики.

Міг би хтось запитатись: А чомуж не грала музика й українсько - закарпатського гимну? Таж два-три перші роки по оснуванні Чехословаччини **грано і співано всі три народні** гимни, бо чехи виходили тоді цілком слушно зо становища, що ті три народи добровільно з собою злучились, то й рівномірно мусять бути трактовані. Та небавом стало інакше, а винуваті тут також наші наддніпрянські хори в Празі. Вони самі при публичних виступах почали опускати закарпатський гимн („Подкапатскії Русини"), визнаючи його правдоподібно занадто реакційним, написаним мовою, якою писали на Закарпатті ще в 60-тих роках. Цілковито не орієнтуючися, зробили наддніпрянці своїм закарпатським братам недобру прислугу, бо чехи це використали і також тепер опускають цей гимн при публичних виступах. А закарпатський гимн має свою цінну історію, бо він піддержував на дусі своїх людей під тяжким мадярським ярмом!

На вічу сенатор Будай і о. Глінка зазначили, що ціллю цього свята є вшанувати 20-ліття підписання пітсбурзького договору та підчеркнути незломну волю словацького народу зреалізувати її. Далі о. Ґлінка прочитав публично той пітсбурзький договір, почім усі присутні присягли, що всіми силами старатимуться його зреалізувати.

Проти Совєтів!

По торжественній частині віча (академії) прийшло до дуже бурхливих демонстрацій словацьких автономістів. Один з бесідників виступив гостро **проти** толерованої державними властями **большевицької** аґітації та **проти** союзу Чехословаччини з Совєтами, і візвав присутніх до завзятої боротьби з комуністами. Під впливом цеї промови спалено серед ворожих окликів червоний прапор та копію чехословацького договору з Совєтами.

За автономію.

Пізніше приняв о. Глінка представників урядових пресовий аґенцій та заявив їм, що словаки хотять покищо автономії і є за чехословацьку републику. Але **словаки не є чехословаками.** Словаки, як державно-творчий елемент, хотять мати державно-творчі права. Якщо все піде добре, то словаки підуть з чехами, а якщо ні, то звернуться до світу по поміч. Зложену на вічу присягу треба вважати за щось більше як плєбісцит, бо тут присягали представники 2,400 громад без натиску чеського урядового апарату.

Те ціле свято відбулося заходами словацької „лідової" автономічної партії. Але і друга, централістична, **аґрарна партія** не дармувала та зараз на другий день уладила і собі таке свято в Братиславі. Підчас тої контрдемонстрації, в котрій узяли участь головно чехи, дійшло до сутичок з автономістами, так, що поліція арештувала 51 осіб. Премієр **Годжа** (словак з роду) забрав також на тім святі голос, але не говорив — як загально сподівалися — натему загальної політичної ситуації, а лише взагалі про словацьке питання. Він заявив, що словаки будуть рівноуправнені і що теперішню аґітацію за територіяльну автономію попирає лише меншість, а не більшість словаків.

Чехи, притиснені до муру і судетськими німцями і державною Німечиною, мусітимуть дати і словакам те, чого вони домагаються. Теперішня пора надається як не мож краще і до здобуття автономії й для Закарпаття.

І. Н.

ПРОБЛЄМА ПОПУЛЯЦІЇ

Зменшення числа народжень — це журба всіх цивілізованих народів. З історії знаємо, що, наприклад, римський цісар Август видавав спеціяльні закони проти нежонатих, щоб примусити римську аристократію до продовження свого роду. Також грецькі письменники (приміром, Бакхілід) були прихильниками поліпшення породи і розмноження грецької людности. В наших часах ведеться пропаґанда за „великі родини" головно в державах диктаторських. Почин цьому дав Мусоліні в Італії, за ним пішов Гітлєр у Німеччині, а від недавнього часу тадож Сталін у Совєтах веде пропаґанду, щоб громадянки СССР родили яко мога більше дітей.

Можна наперед сказати, що погана справа в тій державі, в якій треба вести пропаґанду, доказувати людям, щоб женилися і мали дітей.

Можна наперед сказати, що погана справа в тій державі, в якій треба вести пропаґанду, доказувнати людям, щоб женились і мали дітей. Приклад Італії та Німеччини показує, що ніяка пропаґанда не поможе, коли нема інших способів, щоб збудити в людях інтерес до численної родини. Нема чого казати про Совєтський Союз, де клич „дайош дітей, майбутніх борців червоної армії" не може захопити голодних жінок і чоловіків. Але і в Італії та в Німеччині людність прибуває дуже помалу, хоч влада дає для новонароджених нагороди й допомоги.

Багато є причин, що спиняють приріст людности. То була господарська кріза, яка не сприяла заложенню нових родин і народженню дітей; тепер — це страх перед війною, бо люди не хотять наражати своє потомство на жах смерти від ґазів та бактерій. До цього слід ще додати безперечний факт недостачі харчових продуктів у Німеччині й убожество серед італійської людности. Здійснюючи клич — „гармати замісць масла" — німецький уряд мусів обмежити споживання свого населення. Харчування суроґатами не може задовольнити людського орґанізму, через те маємо приклад, що між новобранцями німецької армії зросло число непридатних до військової служби.

В східній Европі, аж до приходу большевицької диктатури, не було „популяційного питання". Зокрема Україна все показувала найвищий у світі приріст людности (за переписом 1926 року у Великій Україні річно прибувало 2.6% людности, а на тисячу — 26 осіб). **Після Сталінових „пятирічок" Україна під Совєтами втратила кілька міліонів людности.** На українських землях під Польщею є ріжниця між Галичиною та між північно-західними краями (Волинь, Полісся, Підляшшя). В **Галичині** приріст нашої людности лишається **далеко позаду** від популяції північно-західніх земель. Причина цього сумного явища лежить у великім убожестві української людности в Галичині, в недостачі землі.

Чехословаччина, що лежить на межі між Заходом і Сходом, показує в своїй популяції найріжноманітнішу картину. На 3,091,000 родин у Чехословаччині приходиться 8,866,000 дітей. Більше як пів міліона родин у Чехословаччині (507 тисяч) є бездітні, 615 тисяч родин мають по одній дитині, 529 тисяч родин — по 2 дитині, 394,000 — по три, 276,000 по 4, 196,000 — по 5, 144,000 — по 6, 104,000 — по 7, 232,000 — по 8 і більше дітей. Статистика показує, що найбільше родин бездітних та з одною дитиною є в землях, заселених чехами й німцями. В Чехії, Моравії, та в Шлеську є повіти, в яких останній перепис виявив зменшення числа людности. Хтож, який нарід має найбільший прибуток народжень у Чехословаччині? Це переважно хліборобські народи — словаки та українці. Українці щодо числа дітей стоять у Чехословаччині попереду словаків. Лише жиди на Закарпатті можуть „конкурувати" з українцями щодо плодючости. Це легко зрозуміти, коли згадаємо, що жиди на Закарпатті найправовірніші з жидів цілого світу і що тут наказ Біблії — „будьте, як пісок земний" — ще діє в побуті жидівства, як безперечний і незмінний закон.

Чехи та чеські німці, занепокоєні своїм „недобором" народжень, уживають ріжних способів для збільшення популяції. Крім пропаґанди урядові і громадські чинники в Чехословаччині беруться до активної допомоги матерям і дітям. Місто Прага ухвалило, що від року 1938-го буде давати грошову поміч тим дітям, які народяться в Празі. Назустріч батькам великих родин ідуть також інші міста в Чехословаччині тим, що стараються забезпечити многодітні родини кватирами, працею, їжею та одежею. Цей спосіб піддержки популяції мабуть найреальніший. Без матеріяльного забезпечення ніяка пропаґанда і найсуворовіші заборони „контролі народжень" не досягають мети.

Д. М.

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина перша

18)

— Не разговаривать! — крикнув командант злобно, наче не чуючи згірдливого окрику. — А ти забирайся!

Марія стала плакати. Віра сіла коло неї, стала голубити. — Чого плачеш, мамо, — потішала Марію. — Тата певно випустять. Може це якесь непорозуміння, або ці посіпаки арештують на свою відповідальність, щоб ліпше вислужитись. Не плач.

— І справді, чого плакати? — одягнувшись уже, підбадьорював жінку й Іван. — Яж не почуваюся ні до якої провини. Чейже в повіті при владі розумніші люди; бодай не лаятимуть ту державу, що дає їм службу і хліб. Та і право якесь є... Невинної людини не можуть закопати, хоч і як бажалиб...

— Ну, ну, не розбалакуй! — похмуро кинув поліцай. — Збирайся скорше!

— Я готов — сказав Іван. — Зіставайтеся гаразд та не плачте. Я скоро повернуся — прощав жінку і доньку.

— Не клопочіться, тату! Дамо собі раду і вас звільнимо якнайскорше. Ще є правда в світі! Ми все село на ноги піднімемо! — майже весело прощала батька Віра, хоч у самої сльози на очах тремтіли.

Марія припала до чоловіка, прощаючись мов з покійником. Та сльози жінки викликали насмішки поліцаїв.

— Ого, як розплакалася! — глузували. — Не бійся, мужиків не бракує в селі... Вибереш собі довподоби... А коли шкода, то нехай би заставляла чоловіка гречку та овес сіяти, а не про якусь Україну думати!

— Та що, ходім — нетерпеливо сказав Іван. Йому вже забагато стало насмішок поліцаїв; боявся, що стратить рівновагу.

— Але попереджую. Коли би прийшло тобі до голови втікати, то кулю в спину всаджу! — блиснувши злобно очима, кинув командант грубо.

— Овва! Не такий я дурний, як ви вважаєте — спокійно відповів господар. — То ходім.

Бабенка повели до стації. Там застали вже Гриця і старосту. Узброєні поліцаї похмуро тинялися по великій кімнаті; арештовані сиділи коло стола, певні себе, наче господарі. Івана привитали криком:

— О, нашого полку прибуло... Тут саме ще й для вас місце...

— І ви вже тут? — зчудувався Іван. — Я думав, що то я лише така поважна особа, що аж два тілохоронителі охороняють...

— А тут, тут... Мене чіпнули на вулиці, по дорозі від вас. Навіть до дому не дали заглянути — сказав староста.

— А мене то з ліжка витягнули, бодай їм жили повитягалися! — закляв Гриць.

— Не дали спокійно виспатися? — жартував староста. — Ну, нічого... Виспимося в місті у гетьманській гостинниці... Матимемо відпочинку трохи.

— Аба в Івановій хаті — сміявся й Бабенко.

— Добре, що хоч нас не кували.

— Це на заході кують арештантів, щоб утекти не міг. У нас, по революційному, не кують громадян... А колиб утікав, то... куля в спину — поважно сказав Іван. — Мене попередили.

— Та й нас.

— Але за що нас арештовано? — спитався Гриць. — Я бігме не знаю.

— Скоро довідаємося... Як станемо перед ясні очі пана старости...

Замовкли. Вдавана веселість зникла, кожного опанували сум і туга. Не могло поміститися в щирих, справедливих головах арештованих селян, як то можливо, щоб державні урядники карали людей за їхні старання і працю для розвою і зміцнення тоїж держави. Не розуміли, як можна бути на українській службі і в той же час лаяти і нехтувати на кожному кроці тією Україною. Це в розумінні селян було державною зрадою. І правда, в найдемократичнішій державі такого урядника не тільки звільнилиб зо служби, але й запакувалиб туди, де байковий Макар телята пас, а в Україні навпаки... Ці гробокопачі всього українського були панами положення, а щирі українці, коли не відмовлялися працювати над освідомленням низів, заповнювали собою тюрми. І пригадувалися знову слова поета, сказані Василем у Просвіті: „Доборолась Україна до самого краю!" Дійсно, далі вже нікуди боротись, коли в незалежній уже українській державі і надалі панував усе той же відвічний ворог-чужинець.

На світанку арештованих відлровадили дрезинами до повіту, просто в тюрму. Арештовані сподівалися, що їх за день-два покличуть на розправу, та ждати розправи довелосяб їм довго, довго, колиб не звільнило їх повстання проти гетьмана.

XII.

Для Марії з донькою коротка літня ніч протягнулася вічністю. Вона часто заходилася плачем, шукала засобів для звільнення чоловіка, проклинала поліційних посіпак і владу. Віра потішувала її, та не могла здержуватись, бачучи сльози матери, і плакала сама. Колись, провожавши чоловіка на війну, Марія так не плакала, не побивалась. Тоді йшли всі молоді чоловіки, сум і жаль був загальний, то якось лекше було його і перенести. Тепер до жалю за чоловіком долучилася ще й образа, почуття зневаги людської гідности. Її чоловіка, першого господаря в селі, поліція арештувала, наче розбійника якого, чи злодія. Не помагали вмовлювання Віри, що вони повинні бути горді з такого чоловіка і батька. Адже він є одним з борців за піднесення села на вищий культурний рівень, за піднесення його свідомости національної. Тоді розжалоблена Марія ще дужче плакала.

Сходяче сонце застало їх на томуж місці, де зіставила їх хвиля арешту господаря, почорнілих від виснаження за коротку ніч, сумних і мовчазних. Віра принесла води, заходилася гостувати снідання, то знову вговорювала матір лягти відпочити хоч з годину, але без успіху.

Сонце піднімалося вище. Віра вигнала корови до череди, випустила на пасовище коні. На вулиці зустрінулася з жінкою старости, також, як і вона сама, виснаженою і заплаканою. Без слів пізнали по собі, що обі їх зустрінуло однакове нещастя.

— І вашого батька арештували? Мого чоловіка схопили на вулиці, навіть грошей узяти не дали, бодай їх лихо вхопило! — замісць привитання вимовила старостина тремтячим голосом.

— Арештували — потвердила Віра сумно. — А чи багатож забрали селян?

— Ні, покищо не чути. Тільки трьох: наших і Гриця.

— Це початок лише... Коли село піддасться тим посіпакам, то арешти мов з міха посиплються.

— А щож село може вдіяти? — з деякою надією спитала жінка старости.

— Багато... Коли господарі поїдуть вставитися за арештованих, влада пізнає, що село добре зорґанізоване і буде більше числитися. Поможе і парох, доктор, учителі. Їх у повіті знають і шанують. А може й Омеляненко вставиться...

— Сумнівно... Він москаль — заперечила старостина.

— Всеж треба щось робити... Поїдемо, довідаємося хоч, де їх помістили, за що обвинувачують — запевнювала Віра. — Не журіться!

— Дай вам, Боже, здоровля! — дякувала жінка старости. — У вас своя біда, а ви ще й другого потішаєте.

Цілий ранок Віра завзято працювала, за роботою стараючися знайти забуття від чорних думок, що її опановували. У душі покладала надію лише на Василя і його батька, людину впливову і горду, добре знайому з самими верхами гетьманської влади, бо священик і вся місцева інтеліґенція були проскрибованими українцями. Хоч у повіті їх і шанували, та числилися мало. Виникали сумніви і до Василевого батька. Чи схоче він обставати за арештованими кількома селянами — він, ярий монархіст, іще й до того такий, що недолюблював українців.

(Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. Збори 204. відділу відбудуться в суботу, 9. липня, в год. 8:15 ввечір, в салі Укр. Прав. Громади, 334 Іст 14. вул. На тих зборах мають бути приявні всі члени відділу та вирівняти біжучі й залеглі вкладки, а також зложити гроші за пібрані на пікнік тікети. Буде також обговорена справа Союзового Здвигу, що буде влаштований 28. серпня ц. р. для провірення сили членів У. Н. Союзу в Ню Йорку. — М. Близнак, секр.

САВТПОРТ, КОНН. Піврічні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 84., відбудуться в неділю, 10. липня, в годині 2. пополудні. Проситься членів і члениць явитися начас. — Юрій Гоголь, предс.; М. Ґудзік, кас.; М. Сендзік, секр.

З ДНЯ

ІНДУСТРІЯЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ.

Недавно президент „Америкен Менеджмент Асошейшен", Алвин Тод, на зїзді американських промислових завідувачів заявив, що нині Америці потрібно „індустріяльної демократії"; потрібно таких завідувачів, малих і великих, які вміли б обходитися з робітниками; які робітників не ображали б; які вважали б їх нарівні з собою; та які давали б робітникам нагоду висказуватися про ріжні справи даної фабрики чи підприємства. В той спосіб робітник набере прихильного почуття до фабрики, зрозуміє таємниці фабрики, її добрі і лихі сторони, її труднощі, небезпеки. Завідувачі повинні давати робітникам також нагоду висказувати свої жалі, свої домагання, труднощі і клопоти. Вкінці робітники повинні дістати також право висказувати свої поради на загальний біг фабрики та в той спосіб почуватися її органічною частиною. Бо коли робітники матимуть право впливати на заряд фабрики, то наберуть більшої відповідальности за долю фабрики.

ЯК БУЛО ДОСІ?

Досі між зарядом фабрики і робітниками панувала завзята боротьба. Заряд фабрики мав на увазі тільки те, щоб якнайменше заплатити робітникові та в той спосіб якнайбільше грошей задержати собі. А робітник старався вирвати якнайбільше від фабрики, не турбуючись цілком тим, як це відібється на дальшій долі фабрики. Безпощадна боротьба і сила рішали в тих змаганнях. А кожна сторона навіть не турбувалася вглянути в положення другої. По одному боці непримирно стояв заряд фабрики, зо своїми директорами, завідувачами, наставниками, а деколи тайними агентами. З другого боку стояли робітники, деколи зорганізовані в юнії, а деколи звязані тільки спільним інтересом і ненависти до фабрики.

Страйки наносили багато втрат обом сторонам. Та це був одинокий спосіб для робітника добитись кращих умов. Треба зазначити, що не все шляхом страйку робітники добивались підвишки платні. Нераз траплялося й таке, що фабрика економічно не стояла дуже світло. Страйк і підвишка платні змушували її припинити працю назавжди. А через те тратили також робітники, які опинювались на вулиці.

ЗМІНА НА КРАЩЕ.

Тепер у завідуванні фабрик і інших галузей економічного життя зарисовується зміна на краще. І то зміна грунтовна, засаднича. З одного боку робітники починають розуміти, що з фабрики можна витиснути тільки певну скількість грошей, а не більше. А з другого боку заряд фабрики починає бачити, що робітник це не її ворог, тільки приятель; без його чесної праці вона не вспіла б існувати. А тому, що робітник є приятель, не вільно його трактувати як ворога, а треба відноситись до нього як до приятеля та по приятельськи винагороджувати за його працю.

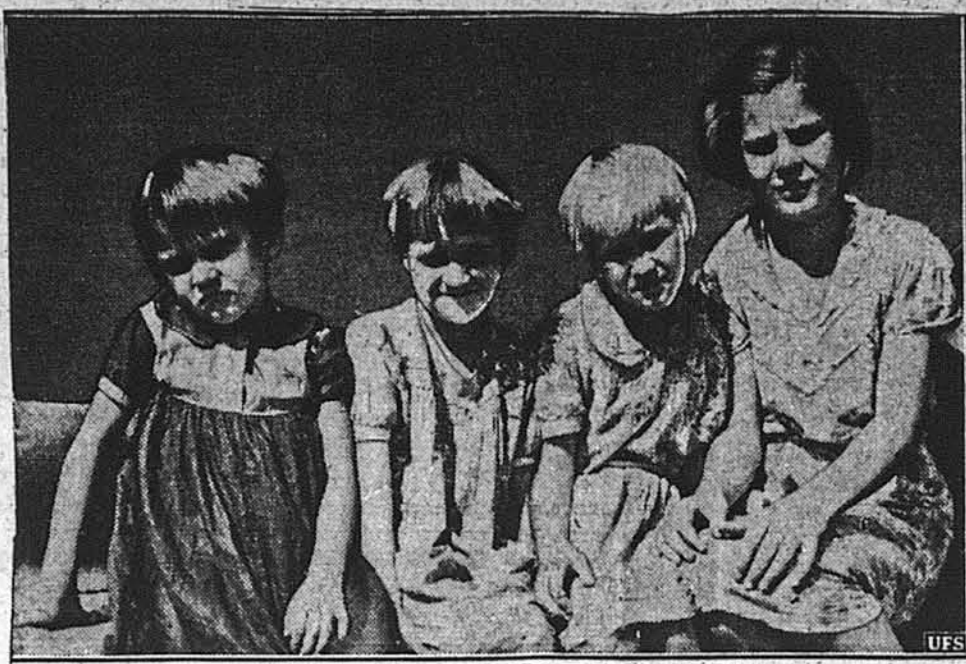
В той спосіб робітники і власники починають чимраз краще пізнавати себе, починають розуміти, що їх доля є зложена в одному човні. А тому глупо є вертіти й розбивати той човен, у якому вони разом пливуть.

ЛЮДСЬКА ГІДНІСТЬ.

Здається, що чоловік скорше знесе матеріяльну недостачу, ніж якесь зневажливе відношення з боку іншої особи, чи якоїсь цілої системи. Негідне, нелюдське, образливе трактування робітників з боку власників було такою ж причиною безнастанних страйків і робітничих заворушень як і недоплата за працю.

Безперечно, що ті люди, які своїми особистими здібностями вибиваються понад інших, повинні в суспільній драбині займати вищі щаблі і діставати кращу нагороду. Та це ще не значить, що вони мають з погордою дивитися на тих, що на нижчих щаблях, і ображувати їх людську гідність. „Низька" чорна робота також є дуже потрібна для загального суспільного розвою і хтось її мусить виконати. Коли „низька" робота не буде зроблена, то не можливо зробити кроку до вищої. Таксамо як у драбині: ніхто не видряпається на вищий щабель, коли не має нижчих. А тому всі щаблі драбини, хоч одні стоять наверха, а інші внизу — всі однаково потрібні.

Кажуть, що японський нарід осягнув сталу суспільну рівновагу не так рівномірним розділом земних дібр, як пошаною, з якою відносились вищі шари до нижчих. Японський чорнороб може кормитися жменею рижу на день. Але його нужда не така дошкульна, тому, що він знає, що через те ще ніхто не дивиться на нього з погордою. Навпаки, не звертаючи уваги на його нужду, вважають його загально таки корисним і потрібним громадянином, як і того, хто має маєток.

ДИТИНА ГЕРОЇНЕЮ.

Ці троє дітей були в родиннім авті, що скотився в ріку Місісіпі. Вони були би втопились, якби не притомність ума 12-літньої дівчини Дороти Тидвел (на образку направо), що скочила за автом і добула всі троє дітей на безпечне місце. Її сестри мають 5, 7 і 8 років.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Союзовий День.

Дня 18. червня ц. р. відбулося в У. Н. Домі чергове засідання Центрального Комітету У. Н. Союзу, на якому були відпоручники, котрі заступали всі відділи У. Н. Союзу з Дітройту й околиці.

На засіданні порушено низку справ. Велася жива дискусія над пляном праці й завданнями Центрального Комітету. Щоб дати змогу членам усіх відділів Українського Народного Союзу зійтися разом та взаємно ближче себе пізнати, як також, щоб гідно заманіфестувати силу найбільшої української організації перед чужинцями, рішено влаштувати **Союзовий День**. Союзовий День відбудеться 4. вересня ц. р. в „Бродвей Парку", при Рен Ровд і Клинтон. Цей парк, що є одним з найкращих в околиці, є власністю члена У. Н. Союзу, п. Скули, який віддає цей парк на ту ціль майже задармо.

На Союзовий День підготовляють обширну програму, в склад якої входитимуть: виступи хорів, орхестри, спортових дружин, беседи місцевих і позамісцевих промовців. Прибуде на це свято ґубернатор. Будуть міські урядники.

Тикети на той Союзовий День вже є в розпродажі в членів усіх відділів Українського Народного Союзу.

За Центр. Комітет У. Н. С.:
Ф. Гузіль, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВЛАШТОВУЙМО ДНІ У. Н. СОЮЗУ.

Тільки через свої культурні здобутки на кожній ділянці свого життя даний нарід має запевнене місце в родині культурних народів. Щоб осягнути ті тревалі здобутки, кожний нарід мусить довго і витревало працювати сотками, а навіть тисячами літ. А здобувши їх, кожний нарід глибоко їх шанує та ними дорожить.

Український нарід — один з найстарших европейських народів. Його культура є дуже висока і за нею тягнеться тисячлітня традиція. Своїми культурними здобутками українці багато перевищали своїх сусідів. Це викликувало зависть у напівкультурних сусідів, які старалися заграбати українську культуру для себе. Найбільшим грабіжником української культури таки була Москва, яка століттями присвоювала собі все, що витворив український нарід.

Та тепер ми послідовно відбираємо від наших гнобителів наші культурні цінности. Крім того українці поширюють свої культурні здобутки на інші ділянки свого життя. Також українці творять економічні цінности. За короткий час, не звертаючи уваги на поневолення, український нарід створив чимало промислових і економічних інституцій.

Також на еміґрації, користаючи зо свободи, українці створили великі економічні інституції, серед яких найбільшою є У. Н. Союз. Повага У. Н. Союзу така, що він приносить нею честь цілій українській еміґрації, а далі цілому українському народові. Про працю У. Н. Союзу докладно описано в Пропамятній Книзі У. Н. Союзу, яка є цінним вкладом у нашу еміґрантську літературу.

Гарною появою в останніх місяцях є це, що відділи У. Н. Союзу влаштовують по ріжних місцевостях Союзові Дні. Бо У. Н. Союз це не лише фінансова інституція. Це також наша національно-культурна установа, яка довгі роки виховувала український нарід у певних політичних і культурних засадах. Там, де був відділ У. Н. Союзу, там і громадська праця добре розвивалася, там була ідея, там був поступ.

Михайло Линктей,
Ню Йорк, Н. Й.

ПРОПОРЦІОНАЛЬНІ ОБОВЯЗКИ В ПРАЦІ ДЛЯ УЧАСТИ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

Із недавнього виказу жертв, складаних для уможливлення української участи у Світовій Виставі в Ню Йорку, можна завважати, що найбільше жертв приходить від відділів та членів Українського Народного Союзу, а потім від відділів і членів Провидіння. Зате не чути нічого про акцію серед відділів чи членів інших організацій.

Це дає неодному багато до думання. Чому то одні громадяни, тобто члени У. Н. Союзу, мають бути все найперішими в жертвах та в роботі, а інші мають бути позаді, або цілком про них не чути? Чиж то не однаково всі відвічають народню справу? Чиж то не однаково всі обовязані до спільної акції, коли така акція спільно започаткована, передумана й обговорена?

Очевидно, що від сильнішої організації можна і належить надіятися більшої акції та допомоги. Але від менших чи слабших організацій повинна йти допомога відповідно до сил та числа членів. Тимчасом від деяких організацій ми зовсім не чуємо, як акція поступає і які кроки пороблені для цієї важливої допомоги.

Тут треба зазначити, що тисяча долярів, зібраних за три місяці на розпочатті праці для участи американських українців у Світовій Виставі рішучо замала. Колиб судити, що таким самим темпом підуть дальші збірки та жертви, то можна хіба надіятися пять до шість тисяч долярів усієї допомоги від українського громадянства в Америці. І як українське громадянство в Америці думає, що за ці гроші ми зможемо сфінансувати хоч би український відділ на Світовій Виставі, підготовити хор з яких 500 членів та народній балет з яких 300 танцюристів, то такі думки виказують хіба незвичайне вбожество зрозуміння такої акції.

Щоб як слід підготовити в мінімальних пристойних розмірах української частину на вистави, треба подбати, щоб жертви напливали хоч по півтори тисячі місячно. Ми не сумніваємося, що як розпічнеться робота, то темпо збіркової акції приспішиться. Алеж у теперішній стадії, тобто в початках, рішучо замалий відгомін на заклики Американсько-Українського Виставового Товариства. Уряд цього товариства має навязати звязки із старим краєм, має законтрактувати вчителів співу й танців для підготови виступу, має винаняти кімнати для приміщення українських експонатів, має загалом перевести всю потрібну працю для гідного репрезентування українського народу на виставі. А коли уряд цього товариства складається із незасібних людей, умових працівників, і вони не всилі від себе дати більше, як уже дають, то яку запоруку може цей уряд дати, що грошеві зобовязання будуть дотримані, коли громадянство так пиняво підпомагає таку важливу акцію?

Цих кілька заввагів із приводу появи звіту зо складок хай кожен українець та українка в Америці візьме під поважну розвагу і хай відразу приспішить працю для постійного і видатного збирання складок на посунення підготови нашої участи у Світовій Виставі.

С. Демидчук,
Ню Йорк, Н. Й.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

БАВНД БРУК, Н. ДЖ.

На Народню Лічницю у Львові.

Український Аматорський Кружок уладив 30 квітня театральну виставу і баль, щоб дістати якісь фонди, котрі можна би призначити на допомогу Рідному Краєві. Чистого доходу було $28. Їх вислано на Український Шпиталь у Львові.

О. Курняк.

Кара й відшкодування.

— Я домагаюся трьох тисяч долярів відшкодування. Міст був небезпечний для прохожих. Мій муж упав із мосту й зломив собі ногу.

— Алеж пані, адже входити на міст не дозволено під загрозою кари 5 долярів. Там же стоїть великий і широкий напис.

— Пять долярів кари можете стягнути собі з відшкодування.

НАЙДАВНІШЕ УКРАЇНСЬКЕ ПИСЬМЕНСТВО

Поляки звичайно закидають українцям, що вони не можуть похвалитися власним письменством у найдавніших часах, а навпаки — мовляв — поляки мають воєнну пісню „Богародзіца", яку уложив св. Войтіх. Цю пісню співали польські війська в битві проти хрестоносців під Ґрунвальдом (1410 р.). Щодо того останнього, то треба зазначити, що св. Войтіх був родом чех, а в битві під Ґрунвальдом перемогли хрестоносців литовсько-українські (руські) війська. Зрештою ця пісня мабуть українського походження, тільки потім прийнялась у Польщі.

Та як би там і не було з тією піснею, то вона відома була щойно в початках 15 століття, або з кінцем 14, а поляки взагалі вживали тоді не лише в богослужнні, але і в письменстві виключно латинської мови. Зате українці мають крім **народніх пісень** із найдавніших, ще поганських часів (веснянки, русальні пісні і т. д.), також і письменні твори, писані українською мовою, не лише **церковні,** але і **світські.** Мають Літопис Нестора, а багато письменних творів татари знищили підчас нападів на Київ і інші українські міста.

Князя Володимира Великого оспівували співці України, як мітичного короля британців Артура оспівували західньо-европейські співці. Прастарі пісні про діла рідних героїв, яких рештки врятувалися, доказують, що й українці мали своїх трубадурів. Таким співцем був у часах Володимира Великого згаданий у **„Слові про Ігорів похід"** Боян. Ця поема (з 12 століття!) це найцінніший поетичний твір. „Слово про Ігорів похід" визначається сміливістю, силою та принадністю думок і вислових. Це справжня поезія.

Письменники, які писали рідною мовою, а яких твори збереглися бодай вчасті, це: **Лука Жидята** (помер 1059 р.), що оставив твір „Поука братам", **Нестор** (помер 1111 р.), це батько українських істориків. **Василій** при кінці 11. століття описав сучасні йому події в Україні, **Ніфонд, Іван Тимотей** і ін. з 12. століття автори Річників. **Никифор** (помер 1121) оставив два теольоґічні твори. Князь **Володимир Мономах** (1152) написав високої вартости „Поученіє дітям". В цьому творі бачимо почування батька і князя, його великий життєвий досвід і розум. **Данило** (з 12 століття) описав Палестину, куди він паломничав. **Симон** (помер 1226 р.) і **Полікарп** писали життєписи печерських ченців. **Кирило** (помер 1281) писав промови, повні життя і красномовности. **„Правда Руська"** це найважніший памятник нашої давньої літератури з часів князя Ярослава (1018—1054). Цей володар основував школи і велів збирати дітей та давати на шкільну науку. Висланий до теребовольського князя Василька в 1097 році чернець **Василь** каже: „Склалося, що я тоді був у Володимирі, щоб мати нагляд над школами і дати вказівки вчителям". Отже коли був начальник над школами (або пониніншьому: шкільний інспектор чи візитатор) у столиці Володимирії (місті Володимирі), то мусіло бути багато шкіл і вчителів.

Українські літописці під р. 1233 у своїх творах цитують **Гомера** (напр. „Іпатієвський Літопис). Про Гомра не то Польща, але й західня Европа тоді ще майже нічого не знала. Ба, навіть найстарший наш історик Нестор, коло 1000-го року цитує цілі речення в **грецького літописця Григорія Гамартолія.** Це достаточний доказ, що грецька наука, мистецтво й освіта завдяки прийняттю християнської віри від Греції вже тоді були поширені в нашім краю.

При цій нагоді не можемо поминути **Литовського Статуту,** який появивсь у Вильні друком 1568 року, як книга на 5554 сторінки.

Так то в тих часах, коли поляки послугувалися все ще латинською мовою, українці мали вже **власне церковне право,** списане в **„Кормчій Книзі,** або „Номоканоні", дві книги цивільного права, а саме **„Правда Руська"** і **„Литовський Статут".**

Крім того були літописці, що писали продовження Несторового Літопису.

Вчені світової слави признають, що Україна в тих часах культурно стояла вище, ніж багато країв західньої Европи. (П. Й. Шафажік: Істарія словянських мов і літератури), а що писали більше про церковні, ніж про світські речі, це ніяка дивота, бо всі народи в середньовічних часах займалися більше релігійними справами. Та і в тих справах, себто на релігійному й історичному полі, мають українці першенство перед поляками. **Перша українська Біблія** Франца Скорини появилася в 1517 і 1519 році, зате польська (Леополіти) щойно в 1561 році, і то на зразок російської.

Вкінці треба ще раз зазначити, що багато культурних цінностей загинуло підчас нападів татар на Україну та що Україна оберігала Польщу і всю західну Европу довгі століття перед татарською навалою. Колиж українці й лучилися з татарами, то лише тому, щоби боронитися перед насиллям Польщі. Одначе й поляки не гордили союзом із татарами, коли їм йшло про погноблення України. Поляки платили татарським ханам річну данину, яку для прикраси назвали словом „упомінкі".

Три рази.

Петро Заливайко приходить пяний додому. Жінка будиться і питає:

— Чого так пізно приходиш?

— Не пізно, не пізно, щойно перша.

В тій хвилині годинник бе третю.

— Добре, добре — каже пяний — не мусиш три рази повторяти.

БОРОТЬБА ЗА ПОЛІТИЧНУ ЛІНІЮ ЛЕГІОНУ.

Підчас недавньої конвенції Краевого Виховного Союзу в Ню Йорку наробила багато галасу книжка проф. Вилиема Гелермена, проф. Норвестерн Юніверсіті, в котрій він доказував, що Американський Легіон це не справжня організація ветеранів світової війни, але скрито фашистівська організація, що під покришкою оборони інтересів ветеранів боронить інтересів підприємців проти інтересів робітників. Деніел Догерті, краєвий командант Американського Легіону (наліво), виступив на конвенції вчителів в обороні Легіону, називаючи притому Гелермена кріпкими словами. Остаточно конвенція ухвалила компромісову резолюцію, щоб учителі не зривали зносин з Легіоном.

ПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Питання: На аплікації по другі громадянські папери є питання про іміграційну карту тотожности, котрої я ніколи не мав. Коли я діставав перші папери тоді заплатив $2.50 за посвідку приїзду. Чи треба ще раз платити таку саму суму при подаванні аплікації на другі папери?

Відповідь: Іміграційні карти ідентичности почали давати чужинцям, що прибувають після 1 липня 1928 року. Таких карт не вимагають від тих аплікантів, котрі приїхали до Злучених Держав перед тою датою. Хто вибирає другі папери на підставі перших, не долучає більше грошей до аплікації, тому, що він заплатив за посвідку приїзду, коли вибирав перші папери. Тільки жінка або в деяких випадках чоловіки американських громадянок обовязані висилати почтові перекази на суму $2.50 з аплікацією на другі папери, але тільки тоді, коли прибули до Злучених Держав після 29 червня 1906 року. Ті, що приїхали перед тою датою, грошей не висилають.

Питання: Мені тепер 68 років життя і я живу довгі роки у стейті Ілиной, одначе я ще не набув американського громадянства. Чи мушу вибирати перші і другі папери, щоб стати громадянином?

Відповідь: Так. Старий вік або кількадесятьлітнє перебування не дають ніяких привілеїв людині чужинецького роду при набуванні американського громадянства. Старавючись про громадянство, мусите переходити звичайну процедуру, цебто вибирати перші папери, а щонайменше по уплиі двох років подаватись по другі. У стейті Ілиной негромадянин не має права на пенсію старих літ. Одначе усі люди, незалежно від їх державної приналежности, можуть діставати допомогу з публичних чи державних або приватних інституцій, якщо від нікого іншого не можуть помочи діставати.

Питання: Зогляду на тілесне недомагання правильно дістаю військову пенсію. Чи не здержать мені пенсії на випадок мого повороту до рідного краю? Або, колиб задовго перебуваючи в рідним краю, я втратив американське громадянство, чи може тоді пенсію перестануть платити?

Відповідь: Пенсія, котру дістаєте, це розуміється платня за Вашу службу в армії чи маринарці Злучених Держав. Ту пенсію будуть Вам виплачувати незалежно від того, де мешкаєте, і чи Ви є американським громадянином, чи ні.

Питання: Мій товариш приїхав до Злучених Держав з Канади 1924 року, враз з жінкою і трьома дітьми. Він заплатив поголовну таксу і став американським громадянином. Чи його жінка матиме які трудноці, коли подасться на громадянство? Вона не платила поголовної такси. Що їй робити, щоб оминути труднощі?

Відповідь: Дуже можливо, що жінка не заплатила поголовної такси, бо вона приїхала в товаристві свого мужа, котрий міг заплатити таксу тільки за себе. Порадьте Вашому товаришеві, щоб у тій справі вдався по ближчі інформації до Чужомовного Інформаційного Бюра на адресу: 222—4-та Евеню, Ню Йорк, Н. Й., подаючи всі дані про свій приїзд.

Питання: Я приїхав до Злучених Держав як відвідувач на китайський пашпорт, хоч я не китаєць. Той пашпорт давно уневажнено. Пляную виїхати за границю і там дістати правильну іміграційну візу, але мені сказано, що мушу мати якийнебудь пашпорт для тої цілі. Як можна такий документ дістати?

Відповідь: Ви можете зладити заприсяжене зізнання („ефидевит") замісць пашпорту, подаючи факти про неможливість одержання правильного пашпорту, а також надмінити всі подробиці про місце уродження, вік і особистий опис. Цей документ треба підписати перед нотарем, котрого підпис посвідчає повітовий начальник, а того стейтова влада, а цю останню затверджує Стейт Департмент у Вашингтоні. Такий документ ідентичности часто приймають американські консулі замісць правильного пашпорту. Одначе порадно наперед порозумітися з консулем, котрий має видати візу, чи буде вважати згаданий документ вистарчальним.

Питання: Я розійшовся з моєю бувшою жінкою вже 10 років тому. Чи в аплікації на громадянство треба подати, що я вільний, жонатий або розведений?

Відповідь: Поки не маєте легального розводу, доти вважаєтесь жонатим, і так треба вимінити в аплікації. Багато петицій на громадянство відкидають власне тому, що аплікант фальшиво зізнає про свій подружий стан.

ФЛІС.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Піврічні збори Тов. Згода, від. 294., відбудуться в суботу, 9. липня, в год. 8. ввечір, в гали, де звичайно. На тих зборах уряд і контрольори здадуть звіт з піврічного діловодства. Проситься довгуючих членів вирівняти свій довг, бо інакше най не нарікають, як їх суспендується. Маємо ще й багато інших справ до полагодження. — Іван Король, предс.; С. Музика, кас.; Яків Салій, секр.

МАНВІЛ, Р. АЙ. Піврічні зсори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349., відбудуться в неділю, 10. липня, в год. 2. пополудні, в Ліберти Гали. Проситься всіх членів прибути на збори, бо буде справоздання урядників і контрольорів. — Ілько Шегера, предс.; Дмитро Федша, кас.; Микола Лісний, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Мих. Грушевського, від. 219., відбудуться в четвер, 7. липня, в годині 8. ввечір, в гали Укр. Прав. Церкви, 675 So. 19 Street. Обовязком кожного члена бути на зборах. Маємо дуже важні справи до вирішення. Член, що не явиться, а не дасть достаточної причини своєї неприсутности, заплатить 1 дол. кари, а урядник 2 дол. — Т. Боднар, предс.; М. Соколовський, кас.; А. Мудровський, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІШ. Збори Тов. ім. Івана Франка, від. 146., відбудуться в суботу, 9. липня, у годині 7. ввечір, в У. Р. Домі, 2965 Капіндер ул. Просимо членів прибути на час, бо новий льокаль має визначені години. Маємо багато справ до вирішення, справ дуже важних. Хто має знайомих, що хотіли би вписатися в члени У. Н. Союзу, прошу повідомити секретаря, а він вам поможе; за те отримаєте нагороду. Приєднуймо членство, старших і дітей, як найбільше, щоби не було запізно. Довгуючих членів напоминається вирівняти свій довг, бо коло нас усіх однаково. — Секретар.

ШІКАГО, ІЛЛ. Піврічні збори Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 220., відбудуться в суботу, 9. липня, в салі парохіяльній, в 7:30 вечором. Буде справоздання за пів року, справа молодечого відділу і інші важні справи. Довгуючі члени, що не вирівняють на тих зборах місячних вкладок, будуть суспендовані. Проситься всіх членів прибути обовязково на збори. — Вас. Саган, предс.; Гр. Гаврилюк, кас.; Б. Жовнірчак, секр. 5218 So. Artesian Ave., Chicago, Ill.

ДІТРОЙТ, МІШ. Місячні збори Товариства Запорозька Січ, від. 75., відбудуться в неділю, 10. липня, в 1. год. пополудні, в Народнім Домі. Проситься членів прийти на збори, бо є багато важних справ до полагодження. Напоминається тих членів, що позатягали довги, і тих, що по три і чотири місяці не платять, щоби прийшли і поплатили хоч почасти, бо каса товариства зовсім вичерпана. Минулого місяця треба було ходити і колектувати, щоби заплатити до У. Н. Союзу. Декотрий оправдує себе, що не робить і не може платити. Безробіття упало на всіх і хто розуміє, що значить асекурація, той у кожній мірі старається свої кінці докупи зводити і платить що місяця. Тих батьків, що мають діти, а не є членами, чуєте, що тепер трапляються багато випадків. Там побили автомобілі, тут стріт-кара, там утопився і багато інших нещасть, а все молоді люди. Тож памятайте, щоби з часом і вас не спіткало таке нещастя. Тож упишіть свої діти якнайскорше в члени У. Н. Союзу і будьте забезпечені. — С. Михалюк, предс.; Ів. Слупецький, кас.; В. Тарас, секр.

МОНЕСЕН, ПН. Піврічні збори Бр. св. Петра й Павла, від. 338., відбудуться в неділю, 10. липня, в годині 2. пополудні, в звичайнім місци. На тих зборах буде звіт контрольної комісії за 6 місяців і інші справи. Тому обовязком всіх членів є бути присутними на зборах. Напоминаємо довгуючих членів вирівняти довги, котрі довгують по 2, 3 й 4 місяці, бо далі не можемо чекати, бо з братської каси за нікого не висилаємо. Просимо родичів, котрі мають діти до перепису до старших членів, нехай зголосяться на зборах. Будемо принимати нових членів, як старших так і дітей, до У. Н. Союзу без вступного. Лиш зголосіться, а ми вас радо впишемо. — Михайло Коваль, предс.; Ілько Фаль, кас.; Іван Адамів, секр.

МІКІСПОРТ, ПА. Місячні збори Товариства Запорозька Січ, від. 132., відбудуться в неділю, 10. липня, в годині 12. вполудне, в гали церковній. Комітет просить усіх членів, місцевих і позамісцевих, прибути, бо є важні справи до полагодження. Контрольори дадуть свій звіт за пів року. Другою важною справою до обговорення є Світова Вистава в Ню Йорку, що відбудеться в наступнім році: як нам до тої справи взятися, якщо ми хочемо щось перед людьми показати? Отож приходіть усі. Вирівняйте свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будете суспендовані. — Гр. Коніцький, предс.; Дм. Сова, секр.; Ю. Несторович, кас.; Мих. Усик, прот. секр.

ЛІТЛ ФОЛС, Н. Й. Піврічні збори Тов. Зап. Січ, від. 330., відбудуться в неділю, 10. липня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі. Обовязком кожного члена і членіці є прибути на ті збори, бо буде справоздання урядників за пів року. Так само напоминається довгуючих членів вирівняти залеглі місячні вкладки, бо інакше будуть суспендовані. Будемо принимати нових членів без оплати вступного. Тож користайте з нагоди. — Ф. Скибінський, предс.; А. Шумлянський, кас.; Н. І Паламар, секр.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(34)

Вивівши дівчину в темні нетри, Улп підпровадив її під велике дерево і сказав їй: „Ось тут зачекай на мене, а по короткому часі я вернусь". Дівчина з острахом відповіла: „Я боюся; я чула недавно рев льва". „Не бійся", успокоював її Улп, „лев, якого рев ти чула, не є голодний. Він щойно вбив серну і тепер їсть її мясо".

А недалеко тої сцени на дереві були Дик і Док. Вони старалися своїм зором врізатися в темряву і побачити все, що ділося внизу. Вони бачили, як з одної колиби викрались дві істоти. Одною з них був величезний дикун, а другою — маленька дівчина. Їх увага насторожилась. Вони пильно за всім слідкували. Далі вони побачили, що Улп залишив дівчину, а сам пішов.

Дока охопило велике бажання положити цього дикуна трупом. Не застановляючись добре, він натягнув тятиву і вже хотів пустити стрілу. Та розважний Дик здержав його: „Що ти робиш? Ти ошалів? Ти його відразу не вбєш. А його стогін розбудить усіх дикунів". Вони рішились далі ждати. На превелике здивування дикун відійшов і не вертався.

А Улп тимчасом сів собі біля вогню і почав знов думати. Мабуть ніколи в житті його мозок стільки не працював, що тепер. Тепер він очікував кожної хвилини страшного реву льва, а за хвилю може жахливого крику дівчини, і це все. А пізніше може збентеження серед дикунів і т. д. Та далі його гадки не сягали. Він наперед хотів пережити першу частину цеї драми.